

ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ У ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Оксана Заболотна, д.п.н.
*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
(м. Умань)*

Широке поле освіти складає проблему для дослідника, зважаючи на відмінності у підходах, термінології тощо. Для уникнення суб'єктивності і для можливості охоплення великого об'єму інформації у дослідженні може бути використаний формалізований метод – контент-аналіз, введений американським дослідником Г. Ласвелом.

Цей метод широко застосовується у соціологічних і політичних дослідженнях, проте не так давно його почали застосовувати і в європейській

педагогіці. На жаль, в українських педагогічних дослідженнях цей ефективний метод не зазнав поширення, але маємо зазначити, що світова практика доводить необхідність його застосування.

За класичним визначенням Б. Берельсона, «Контент-аналіз – це дослідницька техніка для об'єктивного, системного і кількісного опису наявного змісту комунікації, яка відповідає цілям її дослідника» [1, с. 40]. Власне, йдеться про так званий кількісний аналіз текстового матеріалу, який полягає у виокремленні ключових понять з метою проведення над ними вимірювань, які дадуть змогу виявити явні і приховані тенденції. У соціологічному словнику зазначено, що «контент-аналіз – метод кількісного вивчення змісту соціальної інформації. Контент-аналіз відрізняється більшою строгістю, систематичністю, використанням кількісних показників. Сутність контент-аналізу полягає в підрахунку того, як репрезентовані у певному інформаційному масиві смислові одиниці, котрі цікавлять дослідника» [2, с. 164].

Застосування методу є доцільним при дослідженні альтернативної освіти, зважаючи на:

- наявність великого за обсягом несистематизованого матеріалу, безпосереднє застосування якого викликає проблеми;
- певну частотність появи категорій, важливих для цілей дослідження, у аналізованих текстах.

Для досягнення об'єктивності, яка є однією з основних рис контент-аналізу, слід дотримуватися ретельно виписаних дослідниками критеріїв і правил [1, с. 46]:

- необхідно точно визначити об'єктивні кордони тексту, його тип і корелятивні зв'язки з соціальними явищами, що відбиваються у ньому;
- як одиницю спостереження слід виділяти структурні одиниці, які були б репрезентовані по відношенню до всього тексту і його окремих істотних частин;
- одиниці аналізу повинні бути рекурентними, тобто мати повторювання (чи його можливість) по усьому тексту, а також ототожнюваність ознак, які визначають їх якість;
- одиниці аналізу і їх ознаки повинні бути зручними для вимірювання, підрахунку та порівняння, тобто піддаватися формалізації»

У нашому випадку на різноманітному полі європейської освіти контент-аналіз було здійснено на матеріалі офіційних сайтів 250 закладів початкової і середньої освіти, які позиціонують себе як альтернативні. Проведений аналіз спрямований на дослідження блоків «шкільна філософія» і «шкільна місія» на предмет наявності ключових понять, вичлених з концептуальних засад альтернативної педагогіки, визначених на філософсько-концептуальному рівні дослідження. У такий спосіб удалося зменшити кількість шкільних мереж, зберігши репрезентативність у визначенні їхніх структурно-функціональних ознак.

Описаний нам метод може бути широко застосований при проведенні порівняльно-педагогічних досліджень, які стосуються нормативно-законодавчого забезпечення різних освітніх процесів, тенденцій адміністрування, змісту освіти, а також при визначенні стратегій розвитку освіти в окремих країнах і регіонах.

Література

1. Костенко Н., Іванов В. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики: Монографія / Наталія Костенко, Валерій Іванов. К.: Центр вільної преси, 2003. – 200 с.

2. Павленок П. Кратний словарь по социологии. 2-е изд. / П. Павленюк. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 255 с.